

Mødet den 5. Oktober 1922.

Fraværende: Bernt Jensen, J. Chr. Møller, S. Petersen og H. P. Salling.

1. (J. Nr. 391—1922). **Indenrigsministeriets Samtykke til Køb af Matr. Nr. 2103 af Bygrundene.**
Toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 31—1922). **Ministeriet for off. Arbejders Godkendelse af Overskridelser i Havneregnskabet for 1921—22.**

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 299—1922). **Meddelelse fra Skoledirektionen om Ansættelse af nogle Lærere og Lærerinder.**

Følgende Timelærere og Timelærerinder faar fast Ansættelse fra 1. Oktober 1922:

Lærerne E. K. Jensen og H. M. B. Larsen.

Lærerinderne G. A. Vestergaard, Agnes Jensen og Nanna Baadsgaard.

Toges til Efterretning.

4. (J. Nr. 23²³—1922). **Beretning om Aarhus Fatigvæsen for 1921—22.**

Andr. Christensen gjorde opmærksom paa, at der i Beretningen savnedes lidt Oplysning om, hvilke Understøttelser de enkelte Familier havde faaet. Taar Taleren havde været med til at forhandle med Hjælpekassen om Understøt-

telser, var det ofte gjort gældende, at Fattigvæsenet betalte meget mere end Hjælpekassen, saa Folk hellere vilde under Fattigvæsenet. Det kunde derfor være af Interesse at faa lidt at vide om Understøttelsernes Størrelse, og en saa udførlig Beretning burde ogsaa indholde noget derom.

G u s t a v P e d e r s e n svarede, at Fattigvæsenet ikke havde faste Satser, og ifølge Loven maatte man slet ikke fastsætte saadanne. Hjælpen skulde ydes efter Skøn, og det vilde vist være uheldigt at offentliggøre de forskellige Understøttelser, idet det saa let fik Udseende af at være en Ret, som de paagældende havde. Men Udvalget havde selvfølgelig visse Principer at gaa frem efter. Angaaende Forholdet til Hjælpekassen maatte man erindre, at de Fattigunderstøttede skulde forsørges af det offentlige, medens Hjælpekassens Princip var at supplere anden Indtægt, og derved vilde Fattigunderstøttelsen i flere Tilfælde komme til at ligge højere. Taleren hævdede dog, at de Fattigunderstøttede kun fik lige det nødvendige, og af Hjælpekasseunderstøttelsen alene kunde ingen Familie leve uden at lide Savn og Nød. Endelig havde Kommunen jo Regres overfor de Fattigunderstøttede, og det var hændt i adskillige Tilfælde, at vedkommende var kommet til Penge og havde tilbagebetalt den modtagne Fattighjælp.

K j e l d S ø r e n s e n oplyste, at der senere kom en anden Beretning baade fra Fattigvæsenet og de øvrige Forsøgelsesinstitutioner, og deraf vilde fremgaa, hvor meget hver enkelt havde faaet i Understøttelse.

A n d r. C h r i s t e n s e n havde ikke haft til Hensigt at fremkalde en Diskussion om Betimeligheden af den ydede Fattighjælp, men kun ønsket at faa lidt at vide om den gennemsnitlige Under-

støttelse. Men naar der senere vilde komme en Beretning herom, var det jo unødvendigt at forlænge Diskussionen.

Formanden var enig med Hr. Gustav Pedersen i, at Hjælpekassens Princip var »Hjælp til Selvhjælp«, medens de Fattigunderstøttede skulde have, hvad de behøvede for at leve, og det var højst forskelligt for de forskellige Familier. Sagen maatte foreløbig tages til Efterretning, og hvis det ønskedes, kunde den blive optaget til Forhandling paa det lukkede Møde.

Toges til Efterretning.

5. (J. Nr. 23²⁴—1922). **Beretning om Aarhus Brandvæsen i 1921—22.**

Toges til Efterretning.

6. (J. Nr. 3¹²—1922). **Efterbevilling af Overskrifter i Slagtehusets Regnskab for 1921—22.**

Overgik til 2. Behandling.

7. (J. Nr. 448—1922). **Valg af Medlemmer til Værgeraadene i. H. t. Loven af 12. Juni 1922.**

Formanden henstillede at lade Sagen gaa til det Udvalg, som plejede at komme med Forslag til Besættelse af saadanne Hverv.

Henvistes til det nedsatte Udvalg.

8. (J. Nr. 178—1922). **Andragende fra Gudenaacentralen om Kommunens Garanti for et Laan paa 1600000 Kr.**

Kjeld Sørensen udtalte, at det ikke saa sjældent stod paa Byraadets Dagsorden, at Gudenaacentralen skulde laane Penge, og her drejede det sig om 1600000 Kr. Ganske vist skulde den ene Million bruges til Afbetaling af Laan i Aarhus Privatbank, men der blev alligevel en Forøgelse af Gælden paa 600000 Kr. Gudenaacentralen havde nu siden 1918 laant ca. 14 Mil. Kr., og man burde derfor i Bestyrelsen og i Byrådet tage

under Overvejelse at sige stop. Hvis Værket ikke kunde gaa paa anden Maade, maatte man gaa til at udskrive et Beløb paa Andelshaverne. Efter Beregningen skulde der nu i de første 10 Aar betales 1300000 Kr. i Renter og Afdrag; men Forudsætningen herfor var, at man ikke optog ydeligere Laan. Der var ogsaa en anden Side af Sagen, idet de 4 Byraad alene skulde garantere for Laanet, og derved kom de til at paatage sig en særlig Forpligtelse, udover at de var Andelshavere. Taleren kunde ønske at vide, om Aarhus Kommunes Repræsentanter i Bestyrelsen og paa Generalforsamlingen havde foreslaaet at holde op med at laane, for hvis det ikke var Tilfældet, burde Byraadet henstille til dem at gøre det i Fremtiden, og saa, hvis det blev nødvendigt, udskrive et Beløb paa Andelshaverne. Nu var Gælden blevet saa mægtig, at man ikke kunde forsvare at gaa med længere.

A n d r. C h r i s t e n s e n erkendte, at det foreslaaede Laan var paa gunstigere Vilkaar end dem, der skulde indfries, og for saa vidt var Transaktionen god nok. Hvorvidt man hellere skulde udskrive et Beløb paa Andelshaverne, kunde jo omtvistes; man vilde i saa Fald selv komme af med Pengene, medens det nu blev betalt gennem Strømforbruget, og det sidste havde dog visse Fordele. Men Taleren var ikke ganske klar over, hvad de 600000 Kr. af Laanet skulde bruges til. Der anførtes, at de var til Dækning af forskellige Udgifter ved Anlægget. Men for nogle Maaneder siden forelaa der et Regnskab fra Gudenaacentralen, hvor Anlægskontoen var afsluttet saaledes, at de senere Udgifter skulde føres paa Driften, og det saa da mærkeligt ud, at man nu kunde skyldte Penge baade til Privatbanken og paa Anlægskon-

toen. Det saa derfor nærmest ud, som om de 600000 Kr. gik i Selskabets Kasse; men en saa stor Kassebeholdning var dog næppe nødvendig. Hvad Kautionen angik, var det vel Meningen, at ogsaa de øvrige Andelshavere skulde paatage sig den specielle Kaution.

H. P. Christensen henviste til, at der for nylig for Byraadet havde foreligget et Anlægs- og Driftsregnskab, og deraf kunde man se, hvorledes Status var, og hvad Pengene skulde bruges til. Sidste Jul skete der et Dæmningsbrud, som medførte en Bekostning paa 175000 Kr. Man burde fra først af have bygget Glaciet af Granit i Stedet for Cement; men da Arbejdet var udført i den dyreste Tid, vilde det vist dengang have kostet omtrent lige saa meget som nu. Skaden var nu fuldstændig udbedret, og man var betrygget mod saadanne Brud i Fremtiden. Dernæst havde der været en Strid med det Selskab, som anlagde Kraftstationen, og ved Voldgift var Gudenaacentralen blevet tilpligtet at betale ca. 150000 Kr., hvilket Beløb ogsaa maatte regnes til Anlægskontoen. Endelig havde man bygget 3 Funktionærboliger mere end oprindelig paatænkt. Ved disse Beløb kom man op paa ca. 400000 Kr. udover, hvad der regnedes med, da Værket blev taget Brug. De resterende 200000 Kr. skulde bruges som Kassebeholdning. Forholdet var nemlig det, at i Sommertiden, hvor Vandstanden var mindre, kunde der kun produceres ca. $\frac{1}{2}$ Mill. K. W., medens der i Vinter-tiden produceredes over 1 Mill. Det kneb derfor med at faa tilstrækkelig Penge ind til Sommerterminen, hvorfor man maatte have enten en større Kassebeholdning eller en Kassekredit, og det første var det fordelagtigste. Angaaende Kritiken af Anlægssummens Forhøjelse havde Repræsentan-

terne fra Aarhus holdt paa, at disse Penge skulde udredes af de enkelte Andelshavere; men da det foreliggende Laanetilbud kom, gik Generalforsamlingen med til at modtage det. Det var heller ikke let for Andelsselskaberne at bære det, idet de havde haft meget store Udgifter til Ledningsnet, Installationer o. s. v., og det var ogsaa fra første Begyndelse Forudsætningen, at alle skulde staa sammen om at optage de nødvendige Laan til Værkets Fuldførelse. Af disse Grunde var man altsaa gaaet med dertil; men hvis der kom mere senere, maatte det udredes af de enkelte Selskaber i Forhold til deres Andele. Taleren havde ogsaa været opmærksom paa Kautionsforholdet, og at det var Bykommunerne alene, der stod som Garanter; men da det var Gudenaacentralen, som var Laantager, havde man derigennem Regres mod de øvrige Selskaber. Til Trods for den store Anlægs kapital havde Taleren stadig den Mening, at Værket vilde komme til at svare Regning. Det var nu fastslaaet, at der i de 10 første Aar skulde afdrages $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. aarlig, og naar dette var gennemført, kunde Værket kaldes et godt Aktiv, for selv i Øjeblikket var Strømprisen ikke særlig stor i Sammenligning med Prisen før Krigen. Det maatte derfor trods alt kaldes et sundt Foretagende, og Taleren tvivlede ikke om, at ogsaa de, der nu var misfornøjede, om en halv Snes Aar vilde indrømme, at det store Værk var baade til Gavn og Ære for Landet.

A. S n e u m paaviste at, Overretssagfører Christensen gjorde sig skyldig i en Fejltagelse, naar han havde den Opfattelse, at det Regnskab, der blev forelagt for et Par Maaneder siden, var afsluttet saaledes, at Anlægs kapitalen dermed var fastslaaet. Der var endnu adskillige løbende Ting derude og til-

lige uafgjorte Ekspropriationskrav, som Gudenaacentralen eventuelt kunde komme til at afgøre med Penge. Ellers havde Taleren den Opfattelse, at Gudenaacentralen i det lange Løb vilde vise sig at være et godt rentabelt Foretagende. Selvfølgelig var det heldigst og bedst, om man nu holdt op med at laane, saa Kommunen ikke tiere skulde kautionere; men hvis der senere kom en Lejlighed, hvor det var formaalstjenligt at omsætte et ældre Laan med et nyere og bedre, vilde det være urigtigt at nægte Garanti.

Kjeld Sørensen havde intet imod, at Laanet paa 1 Mill. Kr. ombyttedes med et nyt og billigere, men samtidig laante man 600000 Kr. mere, og det var det, man skulde bort fra. Taleren var ikke i Opposition til Gudenaacentralen; men det var absolut nødvendigt nu at standse med Laanene, og saa vidt Taleren havde forstaaet Hr. H. P. Christensen, var Bestyrelsen og specielt Aarhus Bys Repræsentanter nu indforstaaet med, at for Fremtiden skulde Andelshaverne betale, i Stedet for at der optoges Laan. Hvis Kommunerne ikke vilde garantere, kunde Gudenaacentralen næppe laane Penge; det viste, at Bankerne ikke stoledes særligt paa Foretagendet, og skulde det gaa galt, var det tvivlsomt, om en Regres var meget værd. Endelig maatte man tage i Betragtning, at det var meget dyrt at laane Penge paa Grund af de store Omkostninger, og selv om det foreslaaede Laan var paa ret gunstige Betingelser, var der dog ikke vedtaget nogen fast Rente. Forhaabentlig vilde dette Møde forme sig saaledes, at Kommunens Repræsentanter ved næste Møde i Bestyrelsen eller paa Generalforsamlingen gjorde opmærksom paa, at Byraadet denne Gang gik med

til Laanet, men det var tvivlsomt, om det lod sig gøre tiere.

A n d r. C h r i s t e n s e n var enig med Hr. H. P. Christensen i, at Gudenaakaanlægget var anbefalelsesværdigt og i det lange Løb vilde blive til Gavn og Glæde baade for Andelshaverne og for Landet som Helhed, og det var ingen Skade at have flere af den Slags Værker, hvorved man blev mere uafhængig af Udlandet. At en Bank forlangte Kaution, var vist almindeligt; men naar der skulde kautioneres, burde det være alle Andelshaverne og ikke Kommunerne alene, saa havde man i paakommende Tilfælde direkte Regres mod de øvrige. Hr. Sneum havde ikke forstaaet Talerens tidligere Udtalelser, som gik ud paa, at man for en Tid siden sluttede Anlægskontoen og gik over til en Driftskonto. Hr. H. P. Christensen nævnte en Del Poster, som de 600000 Kr. skulde bruges til, bl. a. til Istandsættelse af Dæmningen. Men saavidt Taleren erindrede, laante man netop Penge i Privatbanken til denne Dæmning, og naar nu dette Laan indfriedes, maatte Dæmningen vel være betalt deri, ellers kom man til at betale disse Penge to Gange. Taleren mente ikke, man skulde nægte at garantere for Laanet, men ønskede blot at faa at vide, hvad de 600000 Kr. skulde bruges til, og det var der ikke givet Svar paa endnu.

V a l d. P e d e r s e n kunde slutte sig til Hr. Kjeld Sørensens Udtalelser og havde tidligere udtalt noget lignende i Byraadet, f. Eks. at man burde paaligne 5000 Kr. paa hver Andel igennem nogle Aar for at faa Anlægskapitalen bragt ned. Naar der var sagt, at Aarhus Kommune hæftede for 4 Mill. Kr., var det ikke helt rigtigt, idet det blev omtrent 6 Mill. Kr. Gudenaacentralen

kunde nok blive et godt Aktiv, men næppe efter 10 Aars Forløb; man skulde vist regne med 20 Aar, før man kom ned paa det Beløb, der oprindeligt var paatænkt. Der kunde ogsaa komme andre Spørgsmaal frem, og det saa f. Eks. ikke godt ud, at Lodsejerne nu forsøgte at mele deres egen Kage ved at kræve Erstatning af Gudenaacentralen, fordi den havde ødelagt deres sure Enge. Laanet stod og faldt vist med Kommunens Garanti, lige saa vel som Aarhus Kommune var Skyld i Foretagendets Gennemførelse. Andelsselskabernes Garanti var intet værd og Kommunens Regres mod dem lige saa lidt; men selvfølgelig havde Sikkerheden i selve Gudenaacentralen nogen Betydning. Taleren kunde dog slutte sig til Forslaget om at yde den ønskede Garanti, men saaledes, at det blev sidste Gang. Endelig vilde Taleren pege paa, at man havde indført maanedlig Betaling; men der blev sagt, at visse Andelsselskaber betalte 3 Maaneder bagud. Forhaabentlig vilde Bestyrelsen undersøge dette Forhold, for der burde være lige Ret og Pligt for alle Andels-havere.

H. P. Christensen fastholdt sine Oplysninger om, hvad de 600000 Kr. skulde bruges til. Det var nødvendigt at have en Driftskapital, idet Selskaberne sidste Gang, der skulde betales Renter og Afdrag, maatte indbetale forskudsvis for 1 Maanedes Strømforbrug. De ordinære Indbetalinger for Strømmen skulde selvfølgelig falde til Tiden, og det var rigtigt, at man lejlighedsvis havde maattet ventet paa Pengene enkelte Steder fra, men det var paataalt af Repræsentanterne, og at Forholdet havde været 'saa grelt, som Hr. Vald. Pedersen nævnte, maatte i hvert Fald staa for hans egen Regning. Taleren hævdede, at naar der

var betalt $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. aarlig i 10 Aar, og altsaa Anlægskapitalen nedskrevet med over $\frac{1}{3}$, vilde Strømmen kunne leveres for 10 Øre iberegnet Forrentning og Amortisation, og saa maatte det kaldes godt. Taleren var ogsaa imod at optage nye Laan, med mindre det gjaldt Udvidelser; for det kunde ikke nægtes, at det vilde være en stor Fordel, hvis man om nogle Aar kunde bygge en ny Kraftstation ved Kongens Bro; men dertil var Tiden næppe endnu. Angaaende Kautionen havde Taleren ogsaa ment, at baade Andelsselskaberne og Landkommunerne burde være med; men der blev gjort gældende, at det i saa Fald vilde trække alt for længe ud, og Taleren var derfor gaaet med til Forslaget ligesom de øvrige Medlemmer.

A. S n e u m fastholdt, at Overretssagfører Christensen udtalte, at Anlægsregnskabet var afsluttet. Men det var en hasarderet Paastand, som ikke kunde begrundes, hverken af det tidligere fremlagte Regnskab eller af Udtalelser paa Generalforsamlingen og officielle Meddelelser herom i Bladene.

P. P e t e r s e n kunde som Medlem af Bestyrelsen fuldstændig tiltræde Hr. H. P. Christensens Udtalelser. Hr. Kjeld Sørensens Formaninger til Byraadet om at passe paa med H. H. t. nye Laan var ganske overflødige, for det var gennemdrøftet i Bestyrelsen i Forvejen; Kommunens Repræsentanter havde været lige saa betænkelige ved Laanet som Hr. Kjeld Sørensen, men det var uafvendeligt og tillige i Øjeblikket den bedst fremkommelige Vej at gaa. Der var dog næppe Tale om yderligere Laan, og Gudenaacentralen vilde sikkert vise sig som et godt Foretagende til Trods for al den Modgang, det havde haft fra første Begyndelse. Overretssagfører Christensens Forespørgsel var tilstrækkeligt besvaret af Hr. H. P.

Christensen, og Taleren behøvede ikke at gentage dette, men kunde slutte sig til Hr. Sneums Udtalelse om, at der aldrig, hverken mundtligt eller skriftligt, var anført, at man havde sluttet Anlægsregnskabet.

V a l d. P e d e r s e n hørte til dem, som havde Tillid til Gudenaacentralen; men den blev næppe et godt Aktiv om 10 Aar, idet 9—10 Mill. Kr. var for stor Anlægskapital. Taleren havde derimod ikke saa megen Tillid til Selskabets Administration, efter at Landboerne var blevet de ledende, og f. Eks. Historien med den store Andelshaver »A. R. K. E.« tjente ikke til at befæste Tilliden.

A n d r. C h r i s t e n s e n vilde fastholde, at Hr. Sneum havde misforstaaet hans Udtalelser. Taleren havde sagt, at man for nogle Maaneder siden afsluttede Anlægskontoen og vilde afholde de fremtidige Udlæg af Driften, og saavidt Taleren erindrede, havde Hr. H. P. Christensen udtalt noget lignende. Der var derfor ikke noget forkert i at sige, at de Anlægsudgifter, man havde haft siden den Tid, var afholdt af Driften. Naar Pengene til Dæmningen i sin Tid blev laant i Privatbanken, maatte man gaa ud fra, at de var betalt dertil og altsaa ikke skulde betales igen; men muligvis skyldte Selskabet noget mere bort, end der fremgik af Beretningen, og i saa Fald kunde der jo nok blive Brug for de 600000 Kr.

H. P. C h r i s t e n s e n svarede hertil, at man paa et tidligere Tidspunkt ikke vidste noget om Udfaldet af den omtalte Voldgiftssag, lige saa lidt som hvad Dæmningen vilde koste, idet den først var blevet færdig i disse Dage. Man havde regnet med 50000 Kr., men det var blevet til 175000 Kr., og desuden havde man dengang nogen Gæld til Privatbanken udover det faste Laan.

Kjeld Sørensen fandt ikke som Konsul Petersen den førte Diskussions overflødig. Kommunens Repræsentanter paa Generalforsamlingen var gaaet med til det foreliggende Laan, men herefter var man ganske frit stillet m. H. t. eventuelle nye Laan. Desuden havde Taleren den Opfattelse, at Diskussionen havde bidraget til at skabe større Enighed mellem Kommunens Repræsentanter i Bestyrelsen.

Formanden vilde anmode Bestyrelsesmedlemmerne om at undersøge, hvorvidt Strømmen ikke betales paa samme Maade af alle Andels haverne, for ingen af disse burde have bedre Vilkaar end de øvrige. Taleren var glad ved den førte Diskussion, som i Hovedsagen var overensstemmende med, hvad Taleren havde sagt paa Generalforsamlingen. Naar der var kommet nogen Mistillid til Orde her i Byraadet, maatte Bestyrelsen vide, at det skyldtes den Omstændighed, at Aarhus By var sat ud af Ledelsen, skønt det var Aarhus, som i Hovedsagen havde startet Foretagendet og bar Anlægget. Som Forholdene laa, vilde Taleren dog anbefale Forslaget og henstille at vedtage Garantien ved 1. Behandling,

Sagen overgik til 2. Behandling.

9. (J. Nr. 455—1922). Indstilling fra Udvalget for Fattigvæsenet om **Bevilling af 15145 Kr. til Flytning af en Træpavillon ved Kommnehospitalet til Bispegaarden i Stantrup.**

Fra Udvalgets Flertal (Gustav Pedersen og Søren Petersen) forelaa følgende Indstilling:

»Idet man hermed fremsender Fortegnelse over indkomne Tilbud — bilagt med Tilbudene — over Udgifterne ved Nedbrydningen af en Kommnehospitalet tilhørende Træpavillon og ved dens Flytning og Genopførelse ved »Bispe-

gaarden« i Stautrup samt en Beskrivelse af Arbejdets Gennemførelse, og meddeler, at Udvalget har til Hensigt at indtage et Stykke af »Bispegaarden«s Jord til Dyrkning af Haveprodukter ved nogle af Fattigggaardens Lemmer, i hvilken Anledning det bliver nødvendigt at skaffe Opholdsrum for disse Lemmer umiddelbart ved Arbejdspladsen, tillader Udvalgets Flertal, Gustav Pedersen og Søren Petersen, sig at indstille til det ærede Byraad, at der stilles et Beløb til Raadighed til Gennemførelse af denne Plan, der — foruden at skaffe bedre Pladsforhold paa Fattigggaarden — og ganske bortset fra det opdragende Moment i den — formentlig vil medføre, at Driften af »Bispegaarden« vil komme til at svare en rimelig Rente af den Kapital, Kommunen har anbragt i Ejendommen. Udgifterne ved Pavillonens Anbringelse ved »Bispegaarden« som Opholdssted for de Lemmer, der skal beskæftiges der, kan antages at ville blive:

Til Kommunehospitalet for				
Afstaaelse af Pavillon	2000	Kr.	00	Øre
Til dens Flytning og Gen-				
opførelse i Stautrup ef-				
ter det laveste Tilbud				
fra Tømrermester C. Han-				
sen, Kaløgade	7145	-	00	-
Til Inventarium ca.	4000	-	00	-
Til Uforudsete Udgifter. ca.	2000	-	00	-
Ialt:	15145	Kr.	00	Øre

Det vil blive nødvendigt at ansætte en Opsynsmand til Medhjælp for Bestyreren, hvis Planen gennemføres. Pavillon kan, som det fremgaar af hoslagte Plan, afgive Plads til 16 Lemmer. Forsaaavdt det ærede Byraad tiltræder

Indstillingen, foreslaar Udvalgsflertallet, at Beløbet opføres paa Fattigvæsenets Driftskonto for 1923—24«.

Gustav Pedersen forelagde Indstillingen.

Marius Geertsen kunde ikke slutte sig til Forslaget af den Grund, at Fattiggaarden ikke var fuldt belagt. Der havde været indtil 180 Lemmer, i Aar havde man været oppe paa ca. 130, og for Øjeblikket var der 113. Af den Grund var det en unødvendig Udgift at sætte 15000 Kr. i Etablering af en saadan Koloni, som altid vilde give Underskud. Angaaende Udbyttet af Jorden havde Taleren ved Henvendelse til sagkyndige Folk faaet oplyst, at Jorden ved Havedyrkning kunde give en Indtægt af 10—1200 Kr. aarlig pr. T. L., og det vil ikke nær kunne dække Udgifterne. Gaarden i Stautrup var købt alt for dyrt, og af den Grund kom muligvis saadanne Spekulationer frem; men det vilde blot fordyre den endnu mere. Ogsaa til Opsyn og Indhegning vilde der medgaa store Beløb. Skulde der endelig laves en Arbejdsanstalt, burde det være nærmere Byen, saa Produkterne let kunde føres herind; at fragte dem fra Stautrup vilde blive en alt for stor Fordyrelse. Det var heller ikke sikkert, at man kunde komme af med de avlede Grøntsager. Af disse Grunde vilde Taleren meget anbefale at vente med denne Foranstaltning, til man havde Penge nok, eller til det blev mere paakrævet.

Formanden syntes, det var en fornuftig Foranstaltning. Selv om der blot hvert Aar kunde reddes to Mennesker for Samfundet, vilde de 15000 Kr. give gode Renter, og skulde en eller anden finde paa at løbe bort og derved snyde Fattigvæsenet for at forsørge ham, var der ingen Ulykke

deri, saa det var ikke nødvendigt at indhegne alt for stærkt.

Gustav Pedersen havde ikke tænkt sig, at det skulde være et Tugthus eller Fængsel, for det var ikke Forbrydere, der var Tale om, men Folk, som ikke kunde forsørge sig selv og derfor maatte forses paa anden Maade. Det var rigtigt, at Fattiggaarden til Tider havde været overbelagt, saa endog Sundhedskommissionens Forskrifter var overtraadt, men det burde ikke være Tilfældet, og man maatte ogsaa tænke paa den daarlige Paavirkning, naar saa mange blev stuvet sammen. Hr. Geertsen havde ikke bevist, at hans Tal var rigtige, men det var givet, at en Grønthandler, der saa en Konkurrent i Foretagendet, vilde fraraade det saa meget som muligt. 1 Oplysningsmand var nok til 16 Personer, og naar man regnede Kosten til 75 Øre pr. Dag, kunde der blive et Overskud paa 6 %. Det blev nødvendigt engang at trække et Skel mellem Folk, som hørte hjemme paa en Arbejdsanstalt, og saa dem, der ikke var i Stand til at forsørge sig selv. En Udvikling af Forsørgelsesvæsenet var nødvendig, ellers risikerede man, at det hele en skøn Dag brød sammen.

Marius Geertsen havde selvfølgelig henvendt sig til kyndige Folk om Oplysninger og antog, at Hr. Gustav Pedersen havde gjort det samme, hvis han ikke selv var tilstrækkelig inde i Landbruget. Den foreslaaede Udgift var over 15000 Kr., og Jordens Pris 4500 Kr., ialt ca. 20000 Kr., og selv om man regnede med et Udbytte af 1500 Kr. pr. T. L., vilde der blive et stort aarligt Underskud. De Folk, der kom paa Fattiggaarden, tog vist gennemgaaende ikke synderligt Skade af hinandens Selskab. Taleren vilde

derfor kraftigt advare imod for Øjeblikket at foretage dette Eksperiment.

A. S n e u m bemærkede, at Hr. Geertsen betragtede Sagen udelukkende som en Finansoperation. Men det vigtigste var her den humane Side, og det var et stort Gode, at der blev mere Plads paa Fattiggaarden, idet man saa lettere kunde adskille de forskellige Kategorier fra hinanden. I det hele taget burde Børn og yngre Mennesker ikke være sammen med mindre heldige Personer, ja egentlig burde Børn aldrig indlægges paa Fattiggaarden, for det satte et Stempel paa dem, som de selv var uden Skyld i. Moralsk set var der altsaa en dobbelt Fordel ved den foreslaaede Plan, idet de Mennesker, som kom til at arbejde under sunde Forhold ude i Stautrup, fik en Lejlighed til at rette sig, og samtidig blev Forholdene bedre paa selve Fattiggaarden. Det humane Synspunkt burde altsaa her være det afgørende, og derfor vilde Taleren støtte Flertallets Forslag.

G u s t a v P e d e r s e n havde ligesom Hr. Geertsen ogsaa taget den økonomiske Side i Betragtning og derfor foreslaaet at gaa frem med smaa Skridt. Skulde man handle fuldt forsvarligt, maatte der straks bygges en Bygning, saa man helt kunde skille de saakaldte løse Eksistenser fra dem, der ikke havde gjort noget som helst, men blot var blevet saa fattige, at de ikke kunde klare sig selv. Men Kommunen var jo daarligt stillet, derfor foreslog man at tage det smaat, og her kunde der med forholdsvis smaa Midler rettes lidt paa de værste Skavanker. Taleren havde ogsaa søgt Oplysninger hos kompetente Folk, ikke hos Gartnere, men paa de Kellerske Anstalter og paa Sundholm, hvor man havde noget lignende, og begge Steder anbefalede de et saadant Forsøg.

Marius Geertsen fastholdt, at det forretningsmæssig set vilde blive en meget daarlig Foranstaltning, og hvad den moralske Side angik, kunde Taleren ikke tænke sig, at det havde stor Betydning at lægge en Del Mennesker ud i en Barak i Stautrup. Det blev tillige vanskeligt at holde Opsyn derude, og selv om der ikke skete noget ved, at en eller anden stak af, havde man dog Pligt til at paase, at det ikke skete paa ureglementsmaade. Taleren havde lige saa meget tilovers for de fattige Mennesker og vilde gerne være med til at foretage en yderligere Sondring paa Fattiggaarden og forsøge paa at faa det moralske udviklet i højere Grad, men af den Grund behøvede man ikke at flytte en Del Folk til Stautrup.

Formanden oplyste, at der paa Budgettet var opført 50 Kr. til religiøs Paavirkning paa Fattiggaarden, og alle de forskellige Mennesker, som havde haft med Fattiggaarden at gøre, havde fundet dette tilstrækkeligt.

P. Petersen kunde slutte sig til Hr. Sneums Udtalelser om det uheldige i at anbringe Børn paa Fattiggaarden, og hvis der kunde raades Bod paa dette Forhold, vilde Taleren gerne være med dertil; men Barakken i Stautrup var næppe en Løsning af dette Spørgsmaal.

Gustav Pedersen meddelte, at hvis man skulde undgaa at have Børn paa Fattiggaarden, maatte der være en særlig Afdeling for Familier, for det hændte af og til, at saadanne blev hjemsendt til deres Forsørgelseskommune af det offentlige, og i saa Fald maatte man foreløbig anbringe dem paa Fattiggaarden, og man kunde jo ikke godt skille Børnene fra deres Forældre. Udvalget

havde hele sidste Aar drøftet det moralske Moment, nu var det paa Tiden at handle.

A. S n e u m takkede Konsul Petersen for hans Udtalelser om Børnene. Selv om Barakken i Stautrup ikke løste Spørgsmaalet, var det dog et Skridt i Retning af at skaffe mere Plads. Familier med Børn burde saa vidt muligt ikke indlægges paa Fattiggaarden, og Børn, som var under Fattigvæsenets Forsørgelse, skulde absolut paa Optagelseshjem. Muligvis burde disse Hjem slet ikke sortere under Fattigvæsenet, for Børnene var derved udsat for at faa dette Stempel paa sig.

G u s t a v P e d e r s e n svarede, at Børn, som direkte var under Fattigvæsenets Forsørgelse, aldrig blev anbragt paa Fattiggaarden, men paa Optagelseshjem, og derved fik de ikke noget Stempel paa sig. Tværtimod havde de gode Minder fra Hjemmet og bevarede Forbindelsen dermed længe efter, at de var rejst derfra.

M a r i u s G e e r t s e n kunde ogsaa slutte sig til Udtalelserne angaaende Børnene, men dette Spørgsmaal forelaa slet ikke her. Det var kun i yderste Tilfælde, at Børn kom paa Fattiggaarden, og saa blev der gjort alt muligt for at afsondre dem fra daarlig Paavirkning. De opholdt sig i en Stue for sig selv sammen med deres Mor og havde deres egen lille Legegaard, saa i den Retning var Forholdet ganske det samme som i enhver Skole.

M. C. F a l k mente ikke, det nyttede at fortsætte Diskussionen, da det drejede sig om et Princip, som Hr. Geertsen forfægtede, nemlig Grønthandlernes Interesser overfor Kommunen. Sygehusudvalget havde tilbudt at sælge Barakken meget billigt, fordi man interesserede sig for Sagen.

Marius Geertsen saa ikke paa Grønthandlernes Interesse, men tværtimod paa Kommunens, og det saa ikke godt ud, hvis Kommunen gav sig til at sjakre med Grøntsager.

Indstillingen vedtoges med 9 Stemmer mod 6.

10. (J. Nr. 291—1922). **Tilbud fra Kgl. Dansk Automobilklub om Anbringelse af Vejviserskilte paa Hovedlandevejene.**

Brolægningsudvalget kan anbefale Andragendet paa følgende Betingelser:

1. Pladsen for Skiltene bestemmes af Brolægningsudvalget.
2. Tilladelsen gives kun midlertidig og skal til enhver Tid kunne tages tilbage.
3. Skiltene skal til enhver Tid være i tilbørlig Stand efter Brolægningsudvalgets Skøn.
4. Samtlige Udgifter ved Skiltenes Anbringelse og Vedligeholdelse er Kommunen uvedkommende.

Marius Geertsen syntes, at det var en lidt ejendommelig Maade af Automobilklubben at lade dette Arbejde udføre i Forbindelse med en Reklame for en udenlandsk Gummifabrik, og vilde derfor henstille at svare, at man kunde give Tilladelsen, forsaavidt de danske Fabrikker ikke vilde give et lignende Tilbud.

Vald Pedersen var i Principet enig med Hr. Geertsen. Men naar det var Dansk Automobilklub, der ønskede at opstille Skiltene og selv bekoste det, kunde man ikke godt stille Betingelser.

A. Mørup sluttede sig til Forslaget om, at de danske Gummifabrikker skulde have Lejlighed til at udtale sig om, hvorvidt de vilde give et lignende Tilbud imod at faa den samme Reklame.

Marius Geertsen gjorde opmærksom paa, at vi herhjemme havde et verdenskendt Gummi-

firma, nemlig Schønning & Arvè, og det vilde være beklageligt, hvis en saadan Reklame skulde faa skadelige Følger for dansk Industri og derved baade for Fabrikanterne og Arbejderne.

M. C. F a l k syntes, at naar der forelaa en Anmodning fra Dansk Automobilklub, maatte man enten sige ja eller nej; det øvrige kunde Byraadet ikke blande sig i.

A n d r. C h r i s t e n s e n mente ikke, der var noget i Vejen for at sige, at man giver Tilladelsen, medmindre de danske Fabriker ønsker at træde i Stedet for Dunlop. Hvis de ikke ønskede det, fik man altsaa de foreslaaede Skilte. Iøvrigt havde vist flere Byer nægtet Anbringelsen af Skiltene.

H. P. C h r i s t e n s e n erkendte, at man helst skulde fremme det danske Arbejde saa meget som muligt, og hvis denne Reklame kunde skade, burde man maaske ikke gaa med dertil. Brolægningsudvalget kunde jo tage Sagen tilbage til nærmere Ovevejelse.

F o r m a n d e n opfattede nærmest de faldne Udtalelser saaledes, at man burde afslaa det. Hvis det blev nødvendigt med saadanne Skilte, fik Byen forhaabentlig ogsaa Raad til at opsætte dem selv.

A n d r. C h r i s t e n s e n sluttede sig hertil, men haabede, at Skiltene kom alligevel, for de var af stor Betydning baade for Automobilister og andre.

Det vedtoges at svare, at Byraadet ikke ønsker at modtage Tilbudet.

11. (J. Nr. 401—1922). Indstilling angaaende **Planerne vedrørende Stadion Allé.**

Følgende Indstilling forelaa:

»I Anledning af de tilsendte Planer vedrørende Forslag til en Ordning af Pladsen foran Stadion og til Plantning paa Stadion Allé, har Skovudvalget, Brolægningsudvalget og Forskøn-

nelsesudvalget under 30. September d. A. afholdt et Fællesmøde og tillader sig herved at indstille til det ærede Byraad, at Planerne akcepteres, og at Arbejdet udføres i indeværende Efteraar i. H. t. vedlagte Overslag fra Stadsingeniøren. Man tillader sig dog at foreslaa, at Hækken langs Stadion Allé mellem Skovbrynet og Rotunden foran Stadion ligesom de klippede Træer langs Søerne indtil videre ikke plantes. Ligeledes foreslaar man, at Søjlen i denne Rotunde ikke opstilles, idet den formentlig vil være uheldig for Færdslen og virke fortyrrende set med Stadionbygningen som Baggrund.

Ved Mødet omtalte man endvidere Ønskeligheden af en Færdselsordning, hvorved Beskadigelser af Plænerne foran Stadion saavidt muligt undgaas, hvilket Spørgsmaal Brolægningsudvalget vil søge løst.

K j e l d S ø r e n s e n anbefalede Indstillingen, som de 3 Udvalg var enige om.

F o r m a n d e n erkendte Nødvendigheden af at faa Færdselsforholdene ordnet. Angaaende den foreslaaede Søjle i Rotunden, havde man foreløbig ingen Penge dertil, saa der var Tid nok til at tænke derover. Taleren kunde som Medlem af det Udvalg, der oprindeligt havde fremsat Sagen, tiltræde Indstillingen.

Indstillingen vedtoges.

12. (J. Nr. 400—1922). **Andragende om Tilladelse til at omdanne en Beboelseslejlighed i Dannebrogsgade Nr. 21 til Værksted.**

Udvalget for Bygninger og Inventar kan ikke anbefale Andragendet.

V a l d. P e d e r s e n foreslog, at Udvalget tager Sagen tilbage og ser lidt nærmere derpaa.

P. P e t e r s e n havde set paa det, men mente ikke, man kunde blande sig deri. Skulde denne Lejlighed kasseres, maatte man kassere mange flere. Den var blot ikke vedligeholdt; men det maatte blive Sundhedskommissionens Sag at tage sig heraf.

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 385—1922). **Andragende om Tilladelse til Nedlæggelse af en Kælderlejlighed i Sct. Annagade Nr. 26.**

Anbefalet af Udvalget for Bygninger og Inventar.

P. P e t e r s e n bemærkede, at det var en af den Slags Lejligheder, som man gerne saa forsvinde, hvorfor Udvalget anbefalede Nedlæggelsen.

A. S n e u m oplyste, at Lejeren havde boet der siden 1916, og det saa underligt ud, at Lejligheden nu pludselig var bleven ubeboelig. Det vilde være vanskeligt for Lejeren paa et saa sent Tidspunkt at faa en Lejlighed, som han havde Raad til at bebo.

A n d r. C h r i s t e n s e n gjorde opmærksom paa, at Opsigelsen var godkendt af Nævnet, og i saa Fald skulde Manden vel flytte ud, selv om Byrasdet nægtede at give Tilladelse til Nedlæggelsen.

V a l d. P e d e r s e n beklagede, at denne Sag var trukket ud i 3 Maaneder. Nu var der kun 14 Dage til Flyttedag, og Taleren vilde derfor foreslaa, at det først kom til at gælde fra April Flyttedag.

P. P e t e r s e n svarede, at Sagen ikke havde ligget for længe hos Udvalget for Bygninger og Inventar. Manden havde jo længe vidst, at han skulde flytte, og havde maaske sikret sig Lejlighed, og Udvalget var egentlig gaaet ud fra, at han skulde flytte uden Hensyn til Nedlæggelse af

Lejligheden. Men hvis det kunde være en Løsning at udsætte Nedlæggelsen til Foraaret, havde Taleren ikke noget derimod.

F o r m a n d e n oplyste, at det af Datoerne fremgik, at Sagen havde ligget en Maaned hos Udvalget for Bygninger og Inventar. Der var vist Enighed om, at Lejligheden først kunde nedlægges fra April Flyttedag.

Det vedtoges at give Tilladelse til Nedlæggelse af Lejligheden fra April Flyttedag 1923.

14. (J. Nr. 452—1922). **Anmodning fra Anlægs-
gartner- og Havearkitektforeningen om, at Ar-
bejdet ved Anlæg af den ny Kirkegaard maa
blive udbudt i Entreprise.**

F o r m a n d e n havde ikke sendt Sagen til Kirkegaardsbestyrelsen, fordi da Sagen om den ny Kirkegaard blev vedtaget, blev der udtrykkelig gjort opmærksom paa, at Bestyrelsen var enig om at lade Arbejdet udføre af Kommunens egne Arbejdere, ligesom de Embedsmænd, der havde udført Planen, fik Ledelsen af Arbejdet. Det vilde heller ikke blive nær saa omfattende, som Gartnerne maaske mente, idet man af Hensyn til Kommunens økonomiske Stilling vilde gaa meget langsomt frem og udstrække Arbejdet over flere Aar. Taleren henstillede at tage Sagen til Efterretning.

P. P e t e r s e n havde helst set, at man fulgte Gartnernes Forslag, for saa vidt der ikke var praktiske Vanskeligheder forbundet dermed. Det vilde vel medføre en Konkurrence om Arbejdets Udførelse, saa det muligvis derved kunde blive billigere, ogsaa fordi Kommunens Arbejdere fik en større Timeløn end private, og Kommunens Embedsmænd havde i Reglen nok at bestille. Naar man fastholdt, at der kun maatte antages Arbejdsmænd fra Byen, burde det være tilstrækkeligt;

de, som i Øjeblikket var hos Kommunen, havde jo ikke mere Ret til Arbejdet end de øvrige, og for Kommunen kunde det være ligegyldigt, hvem af dem der blev ledige. Taleren vilde af disse Grunde foreslaa at lade Gartnerne konkurrere om Arbejdet.

A. Bitsch kunde, som Medlem af Kirkegaardsbestyrelsen, slutte sig til Formandens Udtalelser om, at Kommunens Arbejdere burde udføre Arbejdet, ligesaa vel som Kommunens Embedsmænd havde udarbejdet Planen. Egentlig havde Byraadet vist allerede ved sidste Møde tiltraadt Planen om, at Arbejdet udføres efterhaanden af Kommunens egne Folk, og saa var der ikke megen Anledning til at forhandle dette Spørgsmaal igen.

Marius Geertsen støttede Konsul Petersens Forslag. Det var uheldigt, hvis det efterhaanden blev saadan, at Kommunens løse Arbejdere fik Monopol paa at udføre alt Arbejde, som hørte ind under Kommunen, andre burde ogsaa have Lov at komme til. Taleren vilde derfor anbefale en Konkurrence mellem Gartnerne og kunde saa til Gengæld gaa med til, at de blev forpligtet til at beskæftige Kommunens faste Folk, som var ledige, og betale dem den kommunale Timeløn, som laa 40 % højere end hos private.

Kjeld Sørensen var ikke klar over, hvad der egentlig stilledes Forslag om, og det blev vist vanskeligt at udbyde til Konkurrence om et saadant Arbejde. Det skulde jo udføres stykkevis, efterhaanden som der blev Folk overflødige andre Steder. Taleren vilde anbefale at tage Sagen til Efterretning.

Andr. Christensen spurgte, om Kommunen havde tilstrækkelig mange Folk i sin Tje-

nesten til at udføre Arbejdet, for saa blev Forholdet noget andet. Taleren havde dog ikke opfattet Forholdet saaledes, og derfor kunde dette Arbejde lige saa godt blive udbudt i Entreprise som saa meget andet af Kommunens Arbejde. Der havde før været Andragende om at udbyde Vedligeholdelsen af Byens Anlæg, og det gik de fleste af Byraadets Medlemmer imod; men her, hvor det drejede sig om et nyt Anlæg, vilde det sikkert være rigtigst at udbyde det.

K j e l d S ø r e n s e n paaviste, at man tidligere havde taget saadanne Andragender til Efterretning, naar der ikke var noget Arbejde at udbyde, og det samme var faktisk Tilfældet her. Det var dog ikke nødvendigt at tage principiel Stilling til Spørgsmaalet, idet man kunde se paa Tingene, efterhaanden som de kom frem. Hvorvidt Kommunens Folk selv kunde udføre det, var vel afhængigt af, i hvor hurtigt et Tempo det skulde ske.

F o r m a n d e n kunde ikke sige noget bestemt derom i Øjeblikket, idet det var overdraget de to Embedsmænd at udarbejde en Arbejdsplan. Naar denne fremkom, vilde man komme tilbage til Sagen, og saa kunde det jo nærmere drøftes; men der blev næppe Tale om ret store Arealer foreløbig.

P. P e t e r s e n kunde gaa med til at tage Sagen til Efterretning, indtil Arbejdsplanen forelaa, imod at Spørgsmaalet saa blev taget op til Afgørelse til den Tid.

Toges til Efterretning.

15. **Efterbevilling af Overskridelser i Regnskabet for:**

- a. (J. Nr. 3⁶—1922). Kommunehospitalet.
- b. (J. Nr. 3⁴—1922). Gasværket.
- c. (J. Nr. 3⁵—1922). Elektricitetsværket.
- d. (J. Nr. 3⁹—1922). Begravelsesvæsenet.
- e. (J. Nr. 3⁸—1922). Fattigvæsenet.

- f. (J. Nr. 3⁷—1922). Alderdomsvæsenet.
- g. (J. Nr. 23¹⁷—1922). Enkebørnsunderstøttelsen.
- h. (J. Nr. 3¹⁰—1922). Skolevæsenet.
- 2. Behandling.

Efterbevilling meddeltes.

16. (J. Nr. 3¹¹—1922). **Efterbevilling af Overskrivelser i Vandværkets Regnskab.**

Overgik til 2. Behandling.

17. (J. Nr. 22²—1922). **Købekontrakt med Elektriker J. C. Sørensen angaaende en Byggegrund ved Skovbrynet.**

Godkendtes.

18. (J. Nr. 2¹⁰⁹—1922). **Andragende om Dispensation fra Bygningslovens § 21 for Hotel Skandinavien.**

Anbefaledes.

19. **Andragender om Tilladelse til Sammenlægning af:**

- a. (J. Nr. 1²¹—1922). Matr. Nr. 355 b og 2130 af Bygr.
- b. (J. Nr. 1²⁹—1922). Matr. Nr. 912 l og 1121 a d af Bygr.
- c. (J. Nr. 1²⁸—1922). Matr. Nr. 1154 a f og 1746 af Bygr.

Anbefaledes.
